

AMELIO VEKIĆ

ZAŠTITNO ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE U ŽUTOJ LOKVI

Amelio Vekić
Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine
HR 10000 Zagreb

UDK: 904"652"(497.5 Žuta Lokva)
Prethodno priopćenje
Ur.: 1996-09-26

Tijekom svibnja i lipnja 1996. godine provedeno je zaštitno arheološko istraživanje antičkog lokaliteta u Žutoj Lokvi na raskrižju Senj - Otočac - Brinje novoizgrađene magistralne ceste MC5 Senj - Žuta Lokva - Otočac.

Istraživanje je provela Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Glavno povjerenstvo u Zagrebu, u suradnji s Muzejem Like iz Gospića.¹

Lokalitet u Žutoj Lokvi otkriven je 1994. godine pri redovitom obilasku terena, kada su započeli pripremni radovi na izgradnji magistralne ceste, a na mjestu budućeg raskrižja. Tada su uočene veće količine tegula i ostaloga keramičkog materijala. Na temelju provedenog uviđaja i pronađenih nalaza izdani su investitoru ("Hrvatskim cestama") posebni uvjeti građenja. Bez obzira na izdane uvjete i obvezatni arheološki nadzor pri provođenju zamljanih radova, izgradnja magistralne ceste započela je u studenom 1995. bez znanja Službe zaštite. Prije naše intervencije izvođač je već probio dio ceste i skinuo humus na mjestu budućeg raskrižja, kada je oštetiio sjeverozapadni kut objekta. Tada je definitivno potvrđeno da se radi o antičkoj arhitekturi, jer su se nakon skinuća humusa pokazali tragovi žbuke i zidova, te veća količina krovnog crijepa. Nakon toga daljnji radovi na raskrižju u Žutoj Lokvi zaustavljeni su dok se ne

¹ Arheološku ekipu činili su: Amelio Vekić, arheolog Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Glavno povjerenstvo u Zagrebu, Tatjana Kolak, kustos-arheolog Muzeja Like u Gospiću, te Marcel Burić, student arheologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Ovom prilikom zahvaljujem im na uspješnoj i plodonosnoj suradnji.

Sl. 1. Arheološko istraživanje u Žutoj Lokvi (snimak sa sjevera).

Sl. 2. Arheološko istraživanje u Žutoj Lokvi (snimak sa sjevera).

osiguraju potrebni uvjeti za provođenje arheološkog istraživanja. S istraživanjem se započelo tek u svibnju 1996. godine nakon što je sklopljen ugovor i osigurana sredstva za njihovu provedbu.

Lokalitet se nalazi ispod prijevoja kojim se laganim usponom iz udoline Žute Lokve ulazi u Rapajin klanac, kroz koji se nakon nešto više od jednog kilometra spušta u Brlošku dolinu. Položen je na blagoj južnoj padini i relativno zaštićen od oštih sjevernih vjetrova. Sam položaj lokaliteta i njegov karakter potvrđuju veliku važnost Žute Lokve kao prometnog raskrižja od antike i prapovijesti do danas.

Tijekom ovog iskapanja istražen je u potpunosti istočni dio pronađenog antičkog objekta. Kako ovaj manji zahvat (moglo se istraživati samo na terenu koji su "Hrvatske ceste" otkupile za gradnju) nije omogućio stjecanje potpunije slike pronađenog objekta, osim navedenog, otvoreno je i nekoliko kontrolnih sondi kako bi se utvrdila veličina objekta. Nakon istraživanja lokalitet je zaštićen geotekstilom i zatrpan kako bi se očuvao do nastavka radova i konzervacije.

Ovogodišnjim zahvatom istraženo je oko 1/5 objekta.

Sl. 3. Arheološko istraživanje u Žutoj Lokvi (snimak sa sjevera).

Istraženi antički objekt ima oblik četverokuta, dimenzija 25 x 20 metara i dužom je stranom orijentiran u pravcu sjever - jug.

Kako je već navedeno kontrolnim sondama utvrđen je oblik i veličina, kao i vrsta konstrukcije objekta, koja se sastoji od paralelnoga vanjskog i unutarnjeg zida, te zidova okomitih na njih koji su činili prostorije.

Vanjski zid širine 120 cm dosta je oštećen stalnim izoravanjem pri obradi zemlje. Građen je od sitnijega lomljenog kamena povezanog vapnenim mortom i rijetko je očuvan više od jednog reda, odnosno temeljne substrukcije. Otvoren je u dužini od 15 m s istočne strane objekta, dok je u sjevernom dijelu uništen djelovanjem građevinskih strojeva.

Unutrašnji je zid očuvaniji, gdje gdje u visini od 3-4 reda kamena, tj. do visine temeljne stope. Zidan je od pritesanih četvrtastih komada kamena vezanih čvrstim vapnenim mortom. S obje strane ima očuvano lice, a širina mu iznosi 90 cm. Otvoren je u dužini od 17 m s istočne strane objekta, te punom dužinom od 15 m sa sjeverne strane objekta. Jedini zid koji je očuvan iznad razine temeljne stope jest zid 2, koji spaja vanjski i unutrašnji zid po sredini objekta. Širina zida 2 iznad temeljne stope iznosi 66-70 cm, odnosno dvije stope.

Sl. 4. Rimski denar.

Sl. 5. Brončani falusni privjesak.

Najviša očuvanost pronađenih zidova ili, bolje rečeno, temelja ovog objekta iznosi oko 70 cm, dok visinska razlika između istočnog i zapadnog dijela objekta iznosi 120 cm.

Prostor između zidova (odnosno vanjskog i unutarnjeg zida) ima skroman kulturni sloj s malo nalaza.

Većina nalaza pronađena je u sondi VII kojom se jedinom zašlo dublje u unutrašnjost objekta. Nakon oko 7 cm humusa u kojemu se već pronalazilo fragmenata keramike, pojavio se sloj s velikom količinom krovne opeke i gara. Ispod tog sloja urušenja i paljevine nalazi se taman mastan sloj, također s tragovima gorenja, koji je sadržavao najveću koncentraciju pokretnih arheoloških nalaza. Među nalazima prevladavaju keramika tankih stijenki, te 20-ak novčića, od kojih je jedan srebrni (Sl. 4.).

Tragovi podova unutrašnjih prostorija nisu pronađeni.

Kao zanimljivost potrebno je spomenuti nalaz brončanog falusnog privjeska - simbola plodnosti (Sl. 5.).

Na temelju trenutno dostupnih podataka pronađeni antički objekt u Žutoj Lokvi može se okarakterizirati kao postaja (*statio*) na cesti *Senia - Avendo - Arupium*. Kao i svi objekti sličnog tipa, pružao je putnicima odmorište i hranu, promjenu konja, popravak kola i ostale usluge. Prema pronađenim nalazima koji

su u obradi, poglavito keramici tankih stijenki i novcima (u rasponu od Kaligule do Hadrijana), trajanje objekta može se datirati u 1.-2. st.

Dosadašnja istraživanja te vrste objekata u nas relativno su rijetka, dok je u lokalnim okvirima to prvi takav objekt otkriven i pronađen u Lici. Nastavak istraživanja (do kojih se nadamo da će uskoro doći) dat će potpuniju sliku o tom i sličnim objektima ove vrste o kojima dosada postoje tek oskudni podaci, te će omogućiti bolje sagledavanje problema antičkih komunikacija i usputnih postaja.

Konzervacija i prezentacija postaje na mjestu i u okolišu u kojem se nalazi, dala bi nam približnu sliku jedne antičke postaje u njezinu autentičnom okruženju. Svojim današnjim postavom tik uz cestu (2 m od njezina ruba), te lakom uočljivošću u prostoru, u potpunosti bi zadovoljila sve zahtjeve prezentiranog spomenika, jasno iskazujući njegove kulturološke i edukativne vrijednosti.

Dalek je još put do te idalizirane slike završetka istraživanja jednoga vrijednog antičkog objekta, međutim, nadamo se ta će se to u budućnosti ostvariti.

ARCHÄOLOGISCHE SCHUTZUNTERSUCHUNGEN IN ŽUTA LOKVA

Z u s a m m e n f a s s u n g

Im Laufe der Monate Mai und Juni 1996 wurden auf der Kreuzung Senj - Otočac - Brinje der neuen Magistrale MC5 Senj - Žuta Lokva - Otočac archäologische Schutzuntersuchungen der alttümlichen Lokalität in Žuta Lokva durchgeführt.

Die Untersuchung hat die Staatsverwaltung zum Schutz des kulturellen und Naturerbes (Hauptkommission in Zagreb) durchgeführt, in Mitarbeit mit dem regionalen Museum in Gospić.

PROTECTIVE ARCHEOLOGICAL EXPLORATIONS AT ŽUTA LOKVA

S u m m a r y

In the course of May and June 1996 some protective archeological explorations of the antique site of Žuta Lokva were carried out on the cross-roads of Senj - Žuta Lokva - Otočac.

These explorations were made by the Government Administration for the Protection of Cultural and Natural Heritage, the Headoffice of Zagreb, in cooperation with the Museum of Lika from Gospić.